

OLIV TA'LIM TALABALARI ORASIDA KIBERXAVFSIZLIK
XABARDORLIGINI OSHIRISH VA RAQAMLI SAVODXONLIK
STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH

Sharipov Baxtiyor,

Buxoro, O'zbekiston, tel: +99891-241-83-65,

E-mail: bakhtiyor114@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezis oliy ta'lim muassasalarida talabalar orasida kiberxavfsizlik xabardorligini oshirish va raqamli savodxonlikni rivojlantirish strategiyalarini o'rganishga bag'ishlangan. Cyberbullying va phishing kabi kiberhujumlarning tarqalish mexanizmlari, sabablari va oqibatlari tahlil qilinadi. Tezisdagi pedagogik, psixologik va texnologik yondashuvlar asosida xavfsizlikni mustahkamlash bo'yicha innovatsion strategiyalar ishlab chiqilgan, ularning amaliy samaradorligini baholash mezonlari belgilangan.

Kalit so'zlar: kiberxavfsizlik, raqamli savodxonlik, talabalarda onlayn xavfsizlik, phishing, cyberbullying.

Abstract. This study investigates strategies to enhance cybersecurity awareness and digital literacy among university students. The research analyzes the causes, mechanisms, and consequences of cyber threats such as cyberbullying and phishing. Innovative pedagogical, psychological, and technological approaches are proposed to strengthen online safety, with evaluation criteria developed to assess their practical effectiveness.

Keywords: cybersecurity awareness, digital literacy, safe online behavior, students, phishing, cyberbullying.

Аннотация. Данное исследование посвящено разработке стратегий повышения осведомленности студентов в области кибербезопасности и укреплению цифровой грамотности. Анализируются причины, механизмы распространения и последствия киберугроз, таких как кибербуллинг и фишинг. Предложены инновационные педагогические, психологические и технологические подходы для укрепления онлайн-безопасности с определением критериев оценки практической эффективности.

Ключевые слова: осведомленность о кибербезопасности, цифровая грамотность, безопасное онлайн-поведение, студенты, фишинг, кибербуллинг.

Hozirgi raqamli asrda talabalarning internetdan faol foydalanishi cyberbullying va phishing kabi kiberxavflarga duchor bo'lish xavfini oshirdi. Cyberbullying — bu onlayn muhitda tahqirlash va bosim o'tkazish holatlari bo'lib, phishing esa soxta xabarlar orqali shaxsiy ma'lumotlarni o'g'irlashga qaratilgan kiberhujum turidir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, talabalarning raqamli muhitdagi bilim va xabardorligi yetarli bo'lmagan holatda, ular kiberhujumlar uchun eng oson nishonga aylanadi [1]. Shu sababli oliy ta'lim muassasalari talabalar orasida kiberxavfsizlik xabardorligini oshirish va raqamli savodxonlikni rivojlantirish bo'yicha tizimli strategiyalar ishlab chiqishi zarur.

Cyber tahdidlarning asosiy sabablari va tarqalish mexanizmlari o'rganilganda cyberbullying ko'proq ijtimoiy tarmoqlar orqali sodir bo'lib, anonimlik va nazoratning pastligi

uning tez tarqalishiga imkon yaratadi [2]. Phishing esa foydalanuvchilarning e'tiborsizligi va kiberxavfsizlik bo'yicha yetarli bilimga ega emasligi tufayli samarali bo'ladi [3]. Shuningdek, oliy ta'lim muassasalari tomonidan joriy etilgan kiberxavfsizlik yondashuvlari o'rganildi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, texnologik choralari samarali bo'lsa-da, talabalar orasida muntazam xabardorlik va pedagogik yondashuvlar bo'lmasa, tahdidlarga qarshi himoya yetarli emas [4]. Tadqiqot davomida talabalarda kiberxavfsizlik xabardorligini oshirish va raqamli savodxonlikni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion strategiyalar ishlab chiqildi. Ularga onlayn treninglar, real senariy asosidagi mashg'ulotlar, interaktiv seminarlar va raqamli savodxonlikni oshiruvchi kurslar kiradi. Taklif etilgan strategiyalarning amaliy samaradorligini baholash mezonlari sifatida talabalar bilim darajasi, phishing va cyberbullying holatlariga qarshi munosabat va xavfsiz onlayn xatti-harakatlarni qo'llash darajasi belgilandi [5]. Ushbu yondashuvlar orqali talabalarning kiberxavfsizlik bo'yicha ko'nikmalari sezilarli darajada oshadi va internetdagi tahdidlarga qarshi himoya kuchayadi.

Shunday qilib, oliy ta'lim muassasalarida talabalarning kiberxavfsizlik xabardorligini oshirish va raqamli savodxonlikni rivojlantirish bo'yicha tizimli, innovatsion strategiyalarni tatbiq etish zarur. Faqat texnologik yechimlar bilan cheklanib qolmasdan, pedagogik va psixologik yondashuvlarni ham qo'llash orqali talabalarning xavfsiz onlayn xatti-harakatlarini mustahkamlash mumkin. Ushbu tadqiqotning natijalari kiberxavfsizlikni ta'lim tizimiga samarali integratsiya qilish va talabalarning raqamli savodxonligini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda qo'llanilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kiberxavfsizlik: zamonaviy tahdidlar va himoya strategiyalari. *Modern Education and Development*, 25(1), 134–138 (2025). Retrieved from
2. Elektron axborot resurslarining xavfsizligi va himoyasi. *Modern Education and Development*, 39(5) (2025). Retrieved from
3. Internet tarmoqlarida axborot xavfsizligi (phishing). *Modern Education and Development*, 40(6) (2025). Retrieved from
4. Raqamli ta'lim muhitlarida kiberxavfsizlik masalalari. NAZYR ... (2025). Retrieved from
5. Cyberbullying va phishing tahdidlarining ta'siri va oldini olish usullari. *International Journal of Digital Literacy*, 11(3), 78–85 (2024).
6. <https://talqinvatadqiqotlar.uz/index.php/tvt/article/view/1070>
7. <https://innovativepublication.uz/index.php/NUZY/article/view/4062>